

ASPECTE PRIVIND COMERȚUL ÎN JUDEȚUL SEVERIN ÎN PERIOADA INTERBELICĂ ȘI ÎN ANII CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Eusebiu Narai

Cuvinte cheie: *Severin, comerțul între anii 1919-1945*

Keywords: *Severin County, trading between 1919-1945*

Creșterea relativă a puterii de cumpărare a populației și existența unei largi piețe de desfacere, coroborate cu reducerea sensibilă a șomajului au permis înflorirea comerțului în județul Severin în perioada interbelică. Numeroasele firme de profil răspândite pe teritoriul județului (Lugoj, Caransebeș, Orșova, Domașnea, Rusca-Montană, Făget, Gladna Montană etc) aveau – ca obiect – comercializarea cerealelor și derivatelor din cereale, articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte, animalelor și produselor animaliere de orice fel, băuturilor alcoolice, coloniilelor și delicatelor, lemnului, mărfurilor monopolizate ș.a.¹

Unele firme au dat faliment în urma limitării debușeelelor proprii sau a imposibilității achitării datoriilor contractate la bănci în anii crizei economice, însă situația s-a redresat rapid în perioada 1934-1937, pe fondul unui climat economic sănătos la nivel național.

De altfel, județele Caraș și Severin dispuneau, în anii 1937-1938, de un număr remarcabil de firme comerciale (342 firme individuale și 27 firme sociale). Oficiile vamale Lugoj, Orșova și Reșița jucau un rol foarte important în comerțul exterior al statului român: aproape toate mărfurile importate (cca 25.000 t) treceau prin oficiile vamale amintite, iar produsele exportate (aproximativ 5.000 t) erau vămuite la vămile de frontieră sau la cele special destinate acestui scop. Erau importate, de pildă: mașini și produse metalurgice, articole manufacturate, textile, fire de bumbac și mătase, argilă refractară, fier special, cocs, dolomită, grafit, minereuri și alte metale, cafea etc. Exporturile românești constau în: animale, păsări, pene,

ouă, lemne de foc, trunchiuri de tei, lemn de carpen, miere, piei de miel tăbăcite, feldspath măcinat, semințe de dovleac și articole din sticlă.

Comerțul cu cereale a fost o afacere profitabilă în perioada amintită: cerealele cumpărate direct de la producători, cu prețuri reduse, ajungeau la mori, unde erau prelucrate.

Comerțul cu vite din anii 1937-1938 și-a pierdut importanța, din diferite motive: contingente relativ puține; obținerea contravalorii devizelor prin B.N.R. după un interval de cca 6 luni; dificultăți privind formalitățile de export; riscuri de transport, moartea unui animal presupunând impunerea unei carantine și efectuarea unei anchete.

Comerțul cu lemne s-a dovedit foarte rentabil în acești ani, dublarea prețurilor la lemnele de foc și de construcții, față de anul 1936, permițând obținerea unor profituri semnificative².

Conform unei statistici întocmite de Camera de Comerț și Industrie Lugoj, în anul 1937 pe raza județului Severin își desfășurau activitatea 109 firme comerciale individuale conduse – în majoritate – de români, procentul celor patronate de reprezentanții minorităților germană și maghiară fiind în evidentă scădere față de anii precedenți: 4 *localuri de consumație*, 4 *depozite de băuturi alcoolice*, 46 *băcării*, 11 *firme de comercializare a produselor din carne*, 3 *firme de vânzare a produselor vegetale*, 6 *firme de comercializare a derivatelor din cereale*, 10 *societăți de transport*, o *firmă de valorificare a materialelor de construcție ș.a.m.d.*³

Merită amintiți cei 61 *debitanți de băuturi alcoolice* din județul Severin, concentrați în orașul Lugoj (1937), printre cei cu afaceri foarte profitabile numărându-se: Petru Vlădău, Victor Augner, Otilia Mayer, Hermann Grimm, Arthur Ambruș, Alexandru Öszi, Traian Șoșdean, Baumel Steiner, Maximilian Weiss, Gheorghe Murariu ș.a.⁴

Tot în anul 1937 pe raza județului Severin figurau 15 *farmacii* și *drogherii*, dintre care 6 în Lugoj și două în Orșova, celelalte 7 fiind răspândite în diverse localități (Caransebeș, Băile Herculane, Rusca-Montană, Făget, Ferdinand, Mehadia, Teregova)⁵.

În același an, cei 175 *măcelari* din județul Severin își desfășurau activitatea, cu precădere, în cele 3 orașe de pe cuprinsul județului (Lugoj – 52, Caransebeș – 15, Orșova – 11). Alți măcelari erau consemnați în următoarele localități: Rusca-Montană, Nădrag, Gladna Română, Obreja, Topleț, Margina, Băile Herculane, Armeniș, Făget, Cireșa, Pietroasa Mare, Teregova, Pecinișca, Ferdinand, Știuca, Bârza, Mehadia, Lalașint, Birchiș,

Iaz, Valea Mare, Târgoviște, Balinț, Căvăran, Dumbrava, Bata, Coștei, Jupalnic, Sâlha, Bichigi, Marga, Glimboca, Buceșnița, Bethausen, Țipari, Mănăștiur, Bodo, Ogradena Veche, Slatina Timiș, Iablanița, Dubova, Mărul, Vârciorova, Var, Domașnea etc⁶.

Comercianții de galanterie din județul Severin, în număr de 11 în anul 1937, se bucurau de o reală apreciere printre locuitorii județului. Majoritatea erau concentrați în reședința județului, Lugoj (6), ceilalți figurând pe raza localităților Caransebeș, Orșova, Făget, Băile Herculane și Ferdinand⁷.

Pentru protejarea intereselor comercianților din zonă era absolut necesară o mai bună organizare a acestora. Astfel, la sedința Camerei de Comerț și Industrie din Timișoara din 19 ianuarie 1939, prezidată de colonelul Eduard Giurcăneanu, a fost adoptată decizia federalizării tuturor Camerelor de Comerț de pe cuprinsul Banatului, pentru a asigura o reprezentare unitară a intereselor acestei categorii profesionale⁸.

Această hotărâre a fost dusă la îndeplinire în scurt timp. La începutul lunii mai 1939 s-a constituit, la Timișoara, *Federația Asociațiilor Comercianților din Ținutul Timiș*, în prezența rezidentului regal și a reprezentanților autorizați ai tuturor comercianților din ținut. În calitate de vicepreședinte al federației amintite a fost ales prim-inspectorul Axente Mureșanu, iar în Comitetul de Conducere au fost incluși comercianți de succes din Banat, precum Adalbert Bloch și Petru Iacob din Reșița⁹.

În interesul "păcii" sociale și al economiei naționale, statul român a părăsit starea de neintervenționism și, la 16 septembrie 1939, a fost publicat decretul—lege "pentru înfrânarea și reprimarea speculei", prin care a fost organizat și controlul prețurilor. Acest decret-lege stabilea că, pe viitor, se vor putea fixa prețuri maxime de vânzare pentru articolele de necesitate generală, iar până atunci instituie controlul prețurilor. În acest scop s-au limitat beneficiile comercianților de gros la 10%, iar acelea ale detailiștilor, la 20%, beneficii provenite din vânzarea mărfurilor declarate de necesitate generală. Pentru a putea fi controlată stricta executare a acestor dispoziții, comercianții cu amănuntul au fost obligați să afișeze și să eticheteze în mod vizibil prețul de vânzare al articolelor de necesitate generală.

Două luni mai târziu s-a limitat beneficiul comercianților detailiști la 12%, beneficiul comercianților de gros fiind menținut la nivelul de 10%. În luna martie 1940 s-a decretat înghețarea prețurilor.

În octombrie 1940 a fost definită *crima de sabotaj comercial, industrial și financiar*, precum și *delictul de sabotaj comercial*, în februarie 1941 fiind lărgită atât sfera *crimei* cât și aceea a *delictului de sabotaj*¹⁰.

De altfel, politica economică a regimului antonescian s-a caracterizat prin intervenția directă a statului, preocupat să asigure o producție cât mai mare pentru necesitățile războiului¹¹.

Deoarece măsurile luate de guvern s-au dovedit insuficiente pentru a stăvili urcarea prețurilor, decretul-lege din 2 mai 1941 interzicea comercianților: provocarea urcării prețurilor prin răspândirea de zvonuri false sau mijloace frauduloase; înțelegerea, refuzul sau vânzarea numai cu un anumit preț; instigarea în vederea refuzului de vânzare sau a majorării prețurilor existente; vânzarea cu lipsă la cântar sau măsurătoare; denaturarea sau falsificarea oricărui articol de comerț sau expunerea spre vânzare a unor asemenea articole; substituirea unui articol prin altul; distrugerea sau sustragerea unor produse din comerț, fără justificarea unor nevoi legitime industriale sau comerciale; dosirea de mărfuri sau alimente; schimbarea frauduloasă a prețurilor afișate.

Misiunea de a supraveghea aplicarea acestor măsuri a fost încredințată inițial Comisariatului General al Coordonării și aplicării măsurilor prevăzute în legile pentru reprimarea speculei, organ creat prin decretul-lege din 16 noiembrie 1939. De la 1 octombrie 1940, această însărcinare a revenit Ministerului Coordonării și al Statului Major Economic. În virtutea puterilor ce i s-au conferit, acest minister a dat numeroase decizii prin care a fixat prețurile pentru toate articolele de necesitate generală.

Printr-o decizie din 20 martie 1941, acest minister a stabilit o scară mobilă a beneficiilor maxime variind între 10% pentru produsele fabricate vândute direct angrosistului și 30 % pentru articolele vândute de detailist – altele decât cele alimentare.

Odată cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial, *problema aprovizionării țării*, cu deosebire a centrelor urbane, devenise din ce în ce mai serioasă.

Pentru a coordona măsurile de aprovizionare a populației civile de la orașe pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru a se determina – în legătură cu autoritățile militare – regiunile de aprovizionare ale diferitelor unități ale armatei, s-a creat, în noiembrie 1939, **Comisariatul General al Aprovizionării**, care a dăinuit până în august 1940.

La 1 octombrie 1940, **Ministerul** nou creat al **Coordonării și al Statului Major Economic** și-a asumat, în ceea ce privește aprovizionarea, următoarele însărcinări: de a organiza și conduce aprovizionarea generală; de a stabili regimul prețurilor; de a reglementa consumul general; era singurul organ îndreptățit să aprobe blocarea de materiale și mărfuri. Pe lângă fixarea prețurilor de vânzare a produselor, un alt instrument de acțiune al acestei instituții a fost raționalizarea consumului de materii prime cu deosebire în ramura alimentară, deci o intervenție fățișă a puterii publice în procesul de consumație a bunurilor.

În aprilie 1941, Ministerul Coordonării și al Statului Major Economic a fost desființat. La aceeași dată s-a creat, pe lângă Ministerul Economiei Naționale, **Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării** "*care va avea atribuțiunile desființatului Minister*". Noul minister avea largi atribuții: să dispună blocarea, rechiziționarea produselor și mărfurilor la producători, industriași, comercianți și orice deținători pentru nevoile armatei și ale populației civile; să dispună rechiziționarea de persoane pentru efectuarea muncilor, rechiziționarea de mijloace de transport, precum și de magazine și de silozuri și încă alte imobile care servesc pentru depozitarea sau conservarea diferitelor produse și mărfuri; să cumpere, prin mijlocirea armatei și a Institutului Național al Cooperăției, grâu, secară, orz și orzoaică, precum și făina provenită din aceste cereale și aflate la agricultori, la morile țărănești, precum și la casele de comerț de cereale (comercianți sau societăți sub orice formă). Ulterior, această misiune a fost îndeplinită de **Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile**¹².

În anii celui de-al doilea război mondial toate cererile pentru înregistrarea firmelor industriale și comerciale de pe cuprinsul Banatului trebuiau aprobate de către Comisia specială, care funcționa la Timișoara și controla activitatea circumscripțiilor Camerelor de Comerț din Arad, Lugoj și Deva. Numai în cursul anului 1940 la circumscripția din Lugoj au fost înscrise 73 firme individuale (39 românești, 17 germane, 14 evreiești etc) și 5 firme sociale, dintre care 3 germane și una românească¹³.

În primăvara anului 1941 s-a constatat o nouă scumpire a bunurilor de larg consum. Prețurile mărfurilor și produselor alimentare au urcat zilnic, iar salariile nu reușeau să țină pasul cu această creștere. Foarte greu se descurcau familiile numeroase, mai ales cele cu copii mici.

Numărul brațelor de muncă din agricultură a scăzut permanent prin mobilizări, dar guvernul – pentru a face față greutăților alimentare – a luat

hotărârea de a raționaliza consumul grâului la orașe și înlocuirea lui parțială cu mălai. Trenuri și convoaie întregi de camioane germane treceau frontiera ducând în Germania produse alimentare. Ca urmare, consumul intern se restrânge în continuare și se reglementează din nou. Din ordinul Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării, începând cu 12 ianuarie 1942, rația de pâine zilnică va fi de 300 g pentru adulți și 600 g pentru lucrătorii calificați din fabrici și uzine. Din 7 zile, prevedea același ordin, *"în 5 zile se va consuma pâine iar în restul zilelor mămăligă"*.

Anul 1944 a adus o înrăutățire, în continuare, a nivelului de trai. Datele informative venite către prefecturi din partea diverselor preturi, inclusiv cele de pe cuprinsul județului Severin, atestă starea de nemulțumire generală a populației din cauza lipsei de brațe de muncă pentru agricultură, a absenței articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte, la acestea adăugându-se concentrările. Prestațiile legate de necesitățile de război sunt suportate de populația cu veniturile cele mai mici, iar prețurile cresc vertiginos¹⁴.

Orașul Lugoj, centru politic al românismului bănățean vreme de mai multe secole, va înregistra o dezvoltare economică treptată, mai ales prin meșteșuguri și comerț. În anul 1910 un număr de 913 persoane erau ocupate în activități comerciale și bancare.

S-a consolidat – în societatea lugojeană – o pătură socială importantă, alcătuită din meseriași, comercianți și intelectuali români, care va avea un rol tot mai însemnat în viața publică bănățeană. Prin ea, Lugojul se impune în fruntea mișcării naționale până la Unirea din anul 1918.

După Adunarea Națională din 1 Decembrie 1918, la care Lugojul a fost reprezentat prin sute de români, orașul cunoaște un progres însemnat. O dezvoltare impresionantă înregistrează economia orașului. Recensământul din anul 1930 consemnează 1.373 persoane ocupate în comerț și credit¹⁵.

Până la izbucnirea celui de-al doilea război mondial, orașul făcea un comerț intens cu cereale, fructe, animale și produse animale. Județul Severin fiind – în același timp – bogat în păduri, Lugojul era și un important centru al valorificării lemnului. În sprijinul comercianților din oraș erau organizate bălciuri de 4 ori pe an (8 februarie, 9 mai, 4 iulie și 17

octombrie), iar interesele lor erau apărate și de *Societatea comercianților* din localitate¹⁶.

În anul 1937 pe raza Lugojului figurau 13 *comercianți* cu afaceri foarte profitabile: fierăriile deținute de Eugeniu Mayer, Felix Schönborn și Carol Barth; manufacturile aflate în proprietatea lui Pavel Spitzer, Romulus Catin, Armin Hirschl și Elemer Türckl, ultimul fiind și comerciant de articole de îmbrăcăminte; magazinele de articole tehnice aparținând lui Ștefan Csorba, Apostol Dobrescu și asociaților săi; magazinul de articole de modă bărbătească, proprietar Iuliu Vincze; magazinul de coloniale en gros deținut de Ion Bancu ș.a.m.d.¹⁷. Pot fi amintite, de asemenea, alte *firme comerciale* care-și desfășurau activitatea în reședința județului Severin, precum: "Arthur Deutsch & Fiii" (comerț de pielărie și blănărie), înființată la 27 decembrie 1924, cu un capital social de peste 2.500.000 lei; "Kincs & Tauber" (comerț de coloniale en gros și en detail), constituită la 19 decembrie 1918, având un capital social de 1.000.000 lei; "Husveth & Hoffer" (tipografie și compacterie), întemeiată la 19 noiembrie 1906; "Alexandru Hutzl & Fiii" (comerț cu articole de modă), înființată la 31 august 1920; Tipografia "Corvin", constituită la 20 septembrie 1930; "Schultz & Comp" (comerț cu pielărie), întemeiată la 21 martie 1930; cafeneaua și restaurantul "Banatul", fondate la 15 octombrie 1932, având un capital social de 40.000 lei; "Pavel Fogl & Comp" (vânzare de ceramică), înființată la 1 aprilie 1936, cu un capital social de 100.000 lei etc¹⁸.

În anul 1939 activau în oraș 4 *societăți comerciale mari* (lemn, pielărie și coloniale)¹⁹.

Scăderea dramatică a nivelului de trai al populației, în condițiile stării de război și a impactului prevederilor Convenției de Armistițiu asupra economiei românești, a permis înflorirea speculei. Autoritățile centrale și locale au fost nevoite să adopte măsuri energice pentru stoparea acestui fenomen negativ. În acest sens, în decursul anilor 1943-1948 un număr de 283 comercianți din jurisdicția Camerei de Comerț și Industrie Lugoj (Lugoj, Turnu Ruieni, Băile Herculane, Rusca Montană, Cornereva, Bichigi, Caransebeș, Cireșa, Balinț, Sacul, Teregova, Orșova, Bata, Bocșa Vasiovei, Vermeș, Oravița, Iablanita, Reșița, Ilidia, Fizeș, Bocșa Montană, Obreja, Răcăjdia, Ticvaniul Mare, Bocșa Română, Glimboca, Ramna, Iabalcea ș.a.m.d.) au suferit condamnări pentru sabotaj (6 luni lagăr sau 1 an închisoare), speculă (6 luni lagăr, contravenții, amenzi cuprinse între 5.000 – 2.000.000 lei) etc²⁰.

Inflația a atins cote alarmante în anii 1943-1944, din aceleași motive. Presentăm, în continuare, *prețurile cu amănuntul* la alimentele de origine vegetală și animală, la combustibil și articole casnice, consemnate la Lugoj în perioada ianuarie – august 1944²¹:

Alimente de origine vegetală	Prețuri cu amănuntul (ianuarie 1944)	Prețuri cu amănuntul (august 1944)
Pâine integrală	33,33 lei/kg	48,33 lei/kg
Făină patiserie	110 lei/kg	127 lei/kg
Mălai țărănesc	30 lei/kg	30 lei/kg
Zahăr tos	170 lei/kg	225 lei/kg
Orez	350 lei/kg	364 lei/kg
Ulei de floarea – soarelui	240 lei/l	238 lei/l
Oțet (6°)	80 lei/l	80 lei/l
Fasole boabe uscată	32 lei/kg	32 lei/kg
Cartofi	10 lei/kg	15 lei/kg

Alimente de origine animală	Prețuri cu amănuntul (ianuarie 1944)	Prețuri cu amănuntul (august 1944)
Carne de vacă, calit. I	132 lei/kg	180 lei/kg
Carne de porc	210 lei/kg	210 lei/kg
Șuncă	-	440 lei/kg
Mezeluri	300 lei/kg	300 lei/kg
Lapte	35 lei/l	30 lei/l
Unt presat	660 lei/kg	660 lei/kg
Ouă proaspete	1.200 lei/100 buc	1.200 lei/100 buc
Găină vie	320 lei/buc	400 lei/buc
Gâscă vie	560 lei/buc	780 lei/buc

Combustibil și articole casnice	Prețuri cu amănuntul (ianuarie 1944)	Prețuri cu amănuntul (august 1944)
Lemne de stejar	3.500 lei/t	4.200 lei/t
Lemne de fag	3.500 lei/t	4.200 lei/t
Mangal	17 lei/kg	32 lei/kg
Petrol lampant	14,50 lei/l	21 lei/l
Alcool rafinat	760 lei/l	760 lei/l
Săpun de rufe	384 lei/kg	384 lei/kg
Sodă pentru rufe	27 lei/kg	48 lei/kg

Caransebeșul este situat pe țărmul drept al râului Sebeș, la răspântia liniilor de comunicație Timișoara – Orșova și Caransebeș – Hațeg și se extinde pe terasa ce se începe sub platoul numit "*Dealul Crucii*" și până la podul de fier, unde canalul sau ieruga orașului se revarsă în Timiș. La începutul secolului XX, Caransebeșul era al doilea oraș ca mărime din comitatul (județul) Caraș – Severin, sediul vechii Episcopii a Caransebeșului și al Comunității de Avere. În același timp, pe raza orașului funcționau o serie de instituții, precum: tribunalul regesc, județul cercual, o protopretură, un institut teologic și pedagogic diecezan ortodox român, un gimnaziu, o școală civilă de stat, o școală elementară de stat și una confesională română, două biserici ortodoxe române, o biserică catolică și un templu izraelit²².

Integrat în dezvoltarea României după Marea Unire, orașul Caransebeș era cunoscut mai ales ca un important centru comercial și financiar²³.

Documentele subliniază faptul că orașul Caransebeș concentra – în perioada interbelică – un număr mare de comercianți. Astfel, la o populație de 7.619 locuitori – în anul 1921 – erau consemnați 163 comercianți. Doi ani mai târziu erau înregistrați, în evidențele primăriei, 226 comercianți, iar în anul 1928 – 271 comercianți²⁴.

Cunoscut ca un vechi centru comercial, documentele atestă preocupările autorităților locale pentru organizarea și amenajarea târgului de vite, pentru vânzarea produselor alimentare și băuturilor alcoolice pe raza orașului ș.a.m.d.

La începutul crizei economice (1929) orașul se confrunta cu un declin comercial accelerat, falimentul firmei "*Severineana*" din localitate fiind o dovadă elocventă în această direcție²⁵.

Pe perioada celui de-al doilea război mondial rapoartele și dările de seamă întocmite de organele administrative furnizează informații despre starea de spirit a populației locale, care se confrunta cu lipsa de alimente și lemne de foc²⁶.

Creșterea relativă a puterii de cumpărare a populației și existența unei largi piețe de desfacere, coroborate cu reducerea sensibilă a șomajului au permis înflorirea comerțului în județul Severin în perioada interbelică. Se comercializau - cu precădere - cereale, articole de modă, animale, lemn, mărfuri monopolizate etc.

Unele firme comerciale au intrat în stare de faliment în urma limitării debușeelor proprii sau a imposibilității achitării datoriilor contractate la bănci, în anii crizei economice, însă situația s-a redresat rapid în perioada 1934 - 1937, pe fondul unui climat economic sănătos la nivel național.

În anii 1937 - 1938 județele Caraș și Severin dispuneau de un număr remarcabil de firme comerciale, iar oficiile vamale Lugoj, Orșova și Reșița jucau un rol foarte important în comerțul exterior al statului român.

Pentru protejarea intereselor comercianților din zonă era absolut necesară o mai bună organizare a acestora constituirea Federației Asociațiilor Comercianților din Ținutul Timiș - la începutul lunii mai 1939 - fiind un exemplu relevant în acest sens.

Odată cu izbucnirea celei de-a doua conflagrații mondiale se constată intervenția directă a statului în economie, menită să asigure o producție cât mai ridicată pentru necesitățile războiului, fiind afectat - în cel mai serios mod cu putință - inclusiv comerțul intern. În această perioadă toate cererile pentru înregistrarea firmelor industriale și comerciale de pe cuprinsul Banatului trebuiau aprobate de către Comisia specială, care funcționa la Timișoara și controla activitatea circumscripțiilor Camerelor de Comerț din Arad, Lugoj și Deva.

Anii 1941 - 1944 au fost marcați - și în județul Severin - de scumpiri repetate ale bunurilor de larg consum, introducerea sistemului de rații pentru mărfurile de strictă necesitate, absența articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte, "înghețarea" salariilor etc.

Orașul Lugoj, centru politic al românismului bănățean vreme de mai multe secole, va înregistra o dezvoltare economică treptată, mai ales prin meșteșuguri și comerț. Până la izbucnirea celui de-al doilea război mondial, orașul făcea un comerț intens cu cereale, fructe, animale și produse animale, fiind și un important centru al valorificării lemnului. Scăderea dramatică a nivelului de trai al populației, în condițiile stării de război și a impactului prevederilor Convenției de Armistițiu asupra economiei românești, a permis înflorirea speculei, iar inflația a atins cote alarmante în anii 1943 - 1944.

La începutul secolului XX **Caransebeșul** era al doilea oraș ca mărime din comitatul (județul) Caraș – Severin, sediul vechii Episcopii a Caransebeșului și al Comunității de Avere, adăpostind și alte instituții importante. Integrat în dezvoltarea României după Marea Unire, orașul Caransebeș era cunoscut mai ales ca un important centru comercial și financiar, confruntându-se cu un declin accelerat al activității comerciale în anii crizei economice (1929 – 1933). În timpul celui de-al doilea război mondial, locuitorii orașului se plâneau de lipsa acută a alimentelor și lemnului de foc.

Evoluția comerțului în orașele Lugoj și Caransebeș în perioada studiată este emblematică pentru întreg județul Severin, datorită locului central ocupat de acestea în peisajul economic bănățean.

Eusebiu Narai

Universitatea de Vest Timișoara
Facultatea de Litere, Teologie și Istorie
Bld. Vasile Pârvan nr.4

NOTE

1. Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale (în continuare **DJTAN**), fond *Camera de Comerț și Industrie Lugoj – secretariat-administrativ*, d. 221/1946, f. 3, 8, 11-15, 35, 46, 50.
2. *Ibidem*, d. 101/1937-1938, f. 1, 3.
3. *Ibidem*, d. 106/1937-1938, f. 1.
4. *Ibidem*, d. 108/1937, f. 7.
5. *Ibidem*, f. 12.
6. *Ibidem*, f. 21-26.
7. *Ibidem*, f. 49.
8. *Vestul*, Timișoara, anul X, nr. 2283, 22 ianuarie 1939, p. 3.
9. *Reșița*, Reșița, anul V, nr. 19, 14 mai 1939, p. 3.
10. *Enciclopedia României*, vol. IV, București, Imprimeria Națională, 1943, p. 358-359.
11. Ioan Scurtu, *Viața politică din România (1918-1944)*, București, Ed. Albatros, 1982, p. 266.
12. *Enciclopedia României...*, vol. IV, p. 359.
13. *Curierul Banatului*, Timișoara, anul XXII, nr. 11, 23 februarie 1941, p. 3.
14. Ion Șerban, *Intensificarea exploatării maselor populare din județul Caraș-Severin în anii dictaturii militare antonesciene (1940-1944)*, în **Banatica**, Reșița, 6, 1981, p. 365-366, 368.
15. Ioan Munteanu, Rodica Munteanu, *Timiș. Monografie*, Timișoara, Ed. Marineasa, 1998, p. 110-112.

16. *Enciclopedia României*, vol. II, București, Imprimeria Națională, 1938, p. 642-643.
17. **DJTAN**, fond *Camera de Comerț și Industrie Lugoj – secretariat-administrativ*, d. 108/1937, f. 54.
18. *Ibidem*, f. 9-10.
19. Ioan Munteanu, Rodica Munteanu, *op.cit.*, p. 112.
20. **DJTAN**, fond *Camera de Comerț și Industrie Lugoj – secretariat-administrativ*, d. 243/1943-1948, f. 1-45.
21. *Buletinul preșurilor*, București, anul VIII, nr. 1-3, ianuarie-martie 1944, p. 6, 8, 10; *Ibidem*, nr. 7-9, iulie-septembrie 1944, p. 78, 80, 82.
22. Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *Monografia Caransebeșului*, ediție îngrijită de Nicolae Pârvu, Timișoara, Imprimeria Mirton, 2000, p. 13.
23. Petru Bona, Nicoleta Gumă, Liviu Groza, *Caransebeș. Contribuții monografice*, Caransebeș, f.e., 1990, p. 66.
24. Constantin Brătescu, *Istorie și cultură în arhivele Caraș – Severinului. Îndrumător*, București, f.e., 1997, p. 45.
25. *Ibidem*, p. 46.
26. *Ibidem*, p. 51.

ASPECTS REGARDING THE LOCAL TRADE (COMMERCE) IN THE SEVERIN DISTRICT DURING THE INTERWAR PERIOD AND THE SECOND WORLD WAR

Summary

The relative development of the purchasing power of the population and the existence of a large market of products juxtaposed with a sensitive reduction of un employment have allowed the heyday of the entire commerce from the Severin district during the interwar period. The trade products were: cereals, fashion articles, animals, wood and monopolised trades.

Some commercial societies have bankrupted because of their huge debts to banks during the economic crisis. But, the situation recovered rapidly between 1934-1937 thanks to the national level of economy.

Between 1937-1938, Severin and Caraș districts brightened of a substantial number of commercial firms, and the custom-house offices like

Lugoj, Orșova and Reșița played an important role for the foreign trade of the Romanian state.

For the merchants' protection of this area there was necessary a better organisation that lead them to the Federation of Associated Merchants from Timiș, constituted at the beginning of May 1939.

Along with the beginning of the Second World War, we may observe the direct intervention of state into our economy. This intervention meant to guarantee a higher production for war necessities. During this period, all the requests concerning the inregistration of commercial societies from Banat region should have been approved by a Special Commission, which functioned in Timișoara and controlled the activity of the commercial chambers from Arad, Lugoj and Deva.

The period between 1941-1944 was emphasized by high prices of goods, lack of clothes and shoes articles, introducing the system of rations for the necessary products, and all these affected the Severin district, too.

The city of Lugoj, known as a great political center of Banat for many centuries, will register a gradual economic development, especially through trade and commerce.

Until the beginning of the Second World War, the city's commerce was realized through cereals, fruits, animals and animal products and wood. Because of the war, the situation degenerated and the inflation got very high during 1943-1944.

At the beginning of the XXth century, Caransebeș, was the second city as far as magnitude is concerned from the Caraș-Severin district, which was also the residence of the Caransebeș See and the Fortune Community. This city was known, especially, as a great commercial and financial center, which had to deal with the economic crisis from 1929-1933. During the Second World War, the citizens felt the lack of food and wood.

The commercial evolution from Lugoj and Caransebeș in the mentioned period is very important for the entire Severin district, because of their central place in the economic area of Banat.